

Cena pšenice na Dunaji in v Londonu. Naj višja cena za vagán pšenice 25. dan sept. je bila v Londonu 7 fl. 25 kr., — na Dunaji pa 30. dan sept. 7 fl. 48 kr.

Amerikanska razsodba. Na vertu nekega bogatega Amerikanca sem vidil breskvo tako silno polno na pol zrelega sadeža, da se je drevo vsaki čas polomiti žugalo. Na svét, ki sem ga gospodarju dal, naj bi podperl drevó, ker je škoda, če bi se polomilo, mi odgovorí Amerikanec: Kaj mi je mar za to! Če si je drevo toliko naložilo, naj pa tudi samo skerbí, kako bo nosilo! — Tako je pisal unidan nekdo, ki se je v Ameriko preselil, svojim ljudém domú in je pristavil sledeči: Nekteri kmetje so ravno tacih misel pri gosencah; tudi oni tako ravnajo, kakor da bi hteli réči: „če so gosence same na drevo prilezle, naj zlezejo tudi same doli!“

Škorci.

(Konec.)

Le vén, ti buzakljunček! Tú le, mladič glavico pri vratih na dan pomolí. Prav tako! Na sleme svoje rodne hiše se vsede, sestra za njim pride in kmali tudi starka priepè. Spodbujaje ju jima takole beseduje: pojta za mano, otročiča, in zletita na jablano! Mladiča nista plahuna in čeravno jima perutice še niso popolnoma dorasle, vendar zaupno od veje do veje, od drevesa do drevesa, iz verta dalje na prsto polje letita. Tam se pase čeda ovác, — to so poterpne živalice in škorcem to ni neznano. Počenejo jim na kodrasti herbet in pregledujejo, ali ni tukaj tacih živalic, katerim naravoslovci „merčesi“ pravijo. Kakor se vidi, pridobitek ni majhen, in poterpežljive ovce veselé se lahkokrilatih gostov, ki jih pridejo obiskat, in druge nepovabljuje golazni odpodé. Obilno in razno je miza opravljena, pri kateri Bog svoje ljube stvari pita.

Kmali so perutnice mladim škorcem toliko dorastle in tako spretné, da se starim v hitrosti in umetavnosti ne dajo prekositi. In zdaj se pričenjaje male vaje. Sperva izletí kacih 20 do 50, potlej kacih 100, na zadnje več sto škorcev vkup. Iz čet naredijo polke, in iz teh celo armado ali vojsko. Nebrojna versta po šest mož zapored se v dolgi rajdi dalje pomika. Zdaj se h krat levo in desno krilo krenete, približujete in iz polokroga naredí se čveterokotje. Zdaj pa vstopi se vodja na čelo, in silni klin se naredí, Epaminondov vegasti bojni red, in siloma vihrajo čez plan. Kteri sovražnik bi se jim ustavil, kteri vojak bi se vrnil v tesno strinjene versté, ktere se kakor valovi dereče prevaljajo in prešinjajo, pa vendar v reki ostanejo in se ne ločijo! Derzni kregulj to poskusi, bliskoma priferčí, pa zastonj. Dereča reka ga sèboj potegne in valí, pa svojega plena ne doseže, osramoten se mora vrniti.

To je veselo življenje veselih škorcev. Tako letajo, tako se vadijo, in zraven so zmirej veseli in dobre volje. Kadar so se po dnevu naletali in našetali, planejo zvečer v šali in smehu v smerečje ali ločje pri ribniku in še do terde noči tam šepetajo.

Tako preidejo hitro, le prehitro topli poletni dnevi in solnce na nebeznem obloku niže vshaja in zahaja. Toplo sicer še sije in v vinogradih dosti je še sladnih jagod. Tode en glas v malih škorcjih persih pravi in opominja: „ne mudite se dolgo več, veseli ptički, kmalo bojo dnevi prišli, ki vam ne bojo po godi“. Nanagloma se zbere zbor in po večini glasov se sklene brez zamude oditi že pojutrašnjem ponoči. Ko ljudjé še mehko spavajo, začne se velika preselitev krilatih ljudstev v zraku. Lastovke, skerjanci in žerjavi tudi odrinejo, štoklje in

slavci so že pobegnili. Vsi kermijo proti jugu, vsi pravo pot skozi planinske dole najdejo, se oglasijo spet na Laškem in na Gerškem polotoku. Marsikteri škorec tukaj ostane, toda pravi romarji grejo še dalje čez srednje morje v vročo Afriko. Pa tako dobro, kot pri nas jim tam ni, Afrika jim ostane ptuja, ne delajo tam gnejzd in ne ležejo jajčkov; hrepenenje po ljubi severni domačii vedno jim še v serčiku živí, in tedaj še le so prav veseli in žvižgajo poskočne pesmi, kadar marci pride in jih proti severu pokličé, v deželo, kjer jablane in hruške rastejo in prijazni ljudjé stanujejo, ki škorcem kočico stešejo in se veselé njih šaljivega djanja in nehanja. V. B.

Ozir po svetu.

Narodopisje Krimljanov.

Lego in zgodovino polotoka Krima (Taurije), kamor se ravno zdaj oči vsega sveta obračajo, smo v listih 71., 72., 73. popisali. Danes čemo ob kratkem podati narodopis stanovavcov v Krimu, katerih se šteje okoli 450 do 460.000, in katerih večina ni več izvirnega tatarskega (tartarskega) rodú, ki je v 13. stoletji to deželo si prisvojil.

Pravijo, da ime Krim je tatarskega izvira in da pomeni terdnjavo, kar ima naznanjati veliko naravno moč, s katero se polotok ta sam po sebi brani zamore zoper vunanji napad. Samostojno vladarstvo Tatarov v ti deželi je terpelo le dvé stoletji; že Turki so se vtikali v zadeve te dežele tako, da nje kani so bili podložniki turških sultanov; Rusi pa so vzeli oblast Tatarom in Turkom. Dandanašnji je celó ime Tatarov zginilo iz zgodovine, tako, da sedaj se poznajo le še nektere plemena tatarskega naroda: Uzbeki, Kivanci, Bokari itd.

Tatari južnega primorja v Krimu se bistveno ločijo od Tatarov severnih štep. Pri unih se je mongoljski značaj večidel pogubil; njih lepi obrazi opominjajo na sto in stoletne dotike in zmesi z narodi kavkaškega, — evropskega plemena; tudi so silo veliko evropskih besed vzeli v svoj jezik. Tatari severnih štep so pastirji in ravnajo cele čede dromedarov. Na videz divjaki so vendar priprosti v svojih šegah, svobodo- in gostoljubni. Tatari primorci, ker imajo vsega zadosti v svoji nepopisljivo rodovitni domovini, so leni, in talijanska kri, ki deloma teče po njih žilah še od tistega časa, ko so Genuezi primorje gospodovali, jih je naredila lepe postave in prijaznega obraza, za katerem pa skrivajo prekanjenost, ki jim pomaga, da ptujce v kupčijstvo radi za nas vodijo.

Tatarom vlastna šega je, da svoje sela stavijo raji po sterminah kake gore, kakor po ravnem. Iz kake gore odkopljejo toliko prostora, da si izzidajo hišo; pri tem si prihranijo stavbo zadnje hišne stene, ktero namestuje gora sama; stranske stene pa napravljajo iz ila. Streha, ktera tako rekoč izpod gore molí, je popolnoma ravna in z zemljo pokrita. Hiše njih se po tem takem od deleč komaj vidijo.

Planjave (štepe) so večidel obrašene z divjo materno dušico (tymianom); le po malém raste trave, po kateri se cele čede dromedarov pasejo. Tihota kraljuje po veliki samoti. Le včasih priropotá kak okoren tatarsk voz z grozno veliko spleteno tēndo, na katerem sedé Tatar kupoma, in v kterege je vpreženih dvoje kamel.

Staro poglavno mesto tatarsko je Bakči-Saraj, ker v novem poglavnem mestu Simferopolji je Tatarom le samotni kot — stari Akmečet — za prebivališče odločen. V Bakči-Saraji pa ni duha ne sluha od tistih velicih prekucev, ktere je prestalo nekdanje tatarsko gospodstvo. To mesto je še čistega mohamedanskega značaja; velika ulica je pol ure dolga, sila ozka in vsa polna kramarjev, ki so tako zversteni,

da rokodelci ene baže so eden pri družem. Razun vojakov, ki stojé tukaj na straži, ne smé vled carskega ukaza noben Rus v tem mestu stanovati.

H koncu tega popisa še ene besedice od Tatarov v obče.

Pravi Tataři so nasledniki tistega starega naroda, ki se je Ta-ta imenoval in je prvotno stanoval v štepi Gobi. Kakor se je v stari zgodovini dajalo vsem divjim narodom skupno ime Skythov, tako so se v srednji dobi vse divje ljudstva jutrovih dežel, ki so bile zoper kristjanstvo in omiko, pod imenom Tatarov zapopadale; Tartare pa so jih jeli Rimci morebiti zatega voljo imenovati, ker tartarus pomeni pekel, in so ta divji narod psovali z besedo Tartarov, to je, peklenško (pekvato) ljudstvo. Tatarom samim veljá to imé kot psovka, ki hoče toliko reči, kot razbojnik; zatega voljo oni sami se ne kličejo pod tim imenom, ampak po imenu plemena, iz kterega so, in jezik svoj zveje turki ali turuk. Dandanašnji tako imenovani Tataři so turškega rodú, in se ne smejo zmešati z nekdanjimi pravimi Tataři ali nasledniki Ta-ta. V šegah so svojim sorodbinikom Turkom zlo enaki. Kristjanstvo se med njimi še ni nič kaj razširilo; večidel spoznajo mahomedansko véro, v Sibirii pa je veliko Lamaitov ali Šamanov. Kdo bi mislil, da tudi ta narod ni brez plemenitažev, ki se Mursi imenujejo! Rusi in Turki imajo Tartare radi za posle (pote) in za prativce (spremljevalce) popotnih. Med rusovsko gospôdo so nekatere rodovine, kakor, na priliko, rodovina Stroganov, tatarskega rodú; al zlo bi jih razžalil, ako bi jih Tataři imenoval, — tako zaničevano je zdaj to imé.

Novičar iz austrijskih krajev.

Iz Dunaja 1. oktobra. Oglasiti se moram dragim „Novicam“ tudi iz Dunaja, kamor me je vikši poklic že pred več časom pripeljal. Nikoli bi ne bil mislil, da bom kakor duhoven talijanskega polka, deleč od svoje drage domovine in v čisto nemškem mestu, v milem domačem jeziku pridigovati mogel, in vendar se je ravno to zgodilo. Dobili smo letos med naše Italijane blizo 300 kranjskih in koroških vojaških novincev slovenskega jezika. Lahko si vsak misli, kako težavno jim je bilo priti med same ljudi, kateri njih in katerih oni ne razumejo. Po kosarni ne slišijo družega kakor talijansko, po mestu pa samo nemško, pa ne razumejo ne unega ne tega, tako, da resnično od njih veljajo besede krasne naše pesmi: „povsod drugač se govori; jez ptujec nikogar ne poznam, in vsred ljudi, povsod povsod sem sam“. Pa dobrota našega gosp. polkovnika tem mladenčem ta težavni stan, kolikor je mogoče, polajšuje, kar naj bo posebno tistim povedano, kateri kacega žlahtnika tukaj imajo. Komaj je prišel transport s slovenskimi novinci na Dunaj, me gospod polkovnik pred se pokliče, in mi naroči, naj bom jez srednik med slovenskimi mladenči in med njim, in pa tolmačnik vsega, kar jim je potreba vediti in kar oni imajo njemu povedati. Ni mi treba povedati, kako veseli so me bili rojaki moji in s kakošnim veseljem sem tudi jez prevzel naročilo častitega gosp. polkovnika. Deleč od očetove hiše med ptujimi ljudmi se še le spozná, kolikšno moč ima materni jezik čez človeka, in kako ljubeznjiv se mu zdí. Tudi slovenski jezik torej ni tako malovreden in zaničljiv, kakor se, žalibog! še zdaj marsikterim prenapetim enostrancem zdí; tudi slovenski znati ni nepotrebno! — Pri tej priložnosti še ene pa žalostne novice omenim. Slavnoznaní pevec „Popotnika“ g. Jože Legat, ki je prvi na Dunaji v velikem zboru slovensko pel, je, kakor so „Novice“ že oznanile, 22. sept. umerl v Laincu blizo Dunaja. Vas Lainc je skorej dve uri od mesta Dunaja, in vendar se je k njegovemu

pogrebu (24. sept.) toliko Dunajčanov zbralo, da se je vse terlo; posebno številni so bili vradniki c. k. računstva in družbeniki dunajskega pevskega društva. Globoko v serce ste nam segle dvé pesmi, ki so ju sodružbeniki na njegovem grobu, eno v latinskem in drugo v nemškem jeziku, zapeli. Posebno pa so vse pričujoče solze polile, ko je predsednik društva v kratkem pa krepkem nagovoru omenil blage dušne lastnosti rajncega in njegovo redko priljudnost. Mnogim njegovim žlahtnikom in prijatlom po Kranjskem naj bo še to povedano, da me je še tri dni pred smertjo z veliko marljivostjo po svoji domovini popraševal, da sem mu mogel vse na tanko od njegove žlahte, od njegovih znancov in od domovine pripovedovati, ktere, kakor je milo zdihnil, nikoli več vidil ne bo. V pobožen spomin priporočam rajncega našega rojaka njegovi materi in gospod bratu, od katerih je še poslednje dni svojega življenja s priserčno ljubeznijo govoril, njegovim prijatlom in znancom v Idrii, v Otaleših, v Cerknem, v Novakah, v Sorci, v Selcah, v Loki, v Žireh, v Novi Oslici in v Ledinah, na ktere kraje se je še kratko pred smertjo z veseljem spominjal, in me prosil ondotnim prijatlom ga v pobožen spomin sporočiti. Na Kranjskem je luč sveta zagledal, nemška zemlja pa je trudne ude njegove v počitek sprejela. Naj v miru počiva! S ponosom ga smémo svojega rojaka imenovati, če ravno je bil v pogrebni pesmi „ein deutsches Herz“ imenovan! — Zdej pa še nekaj od kmetijstva. Okoli Dunaja se bo v drugi polovici tega mesca tergatev začela; veliko sicer, pa ne posebno dobrega vina si obetajo, ako ne bo grojzdju lepo in toplo vreme, ktero že zdaj več časa imamo, še veliko pomagalo. Sploh je letina tukaj po Avstrijskem boljším prištevati; pa če ravno so vsega dosti pridelali in še živeža gotovo ne manjka, je vendar dragina skorej zmiraj večja, in kruh tako majhen, kakor da bi pšenica že sedem let ne bila rastla! Janez Tomše, vojaški duhoven.

Iz Štajarskega. Kakor je znano je dosedajni šolski svetovavec za Štajarsko kronovino resigniral, in njegovo mesto je še do drešnjega dneva izpraznjeno. Od več strani se slišijo glasovi, da bi visoko ministerstvo to mesto kteremu domačemu možu izročiti blagovolilo, kateri obá jezika na Štajarskem navadna razume, ker drugači ostane njegova delavnost zmiraj enostranska. Ker so narodne šole v rokah duhovništva in pod neposrednim vodstvom škofijstva, bi celó za dober uspeh koristno bilo, ako bi se to mesto izročilo kakšnemu duhovniku, kateri ima zaupanje duhovništva in učiteljev, in deželne razmere kakor tudi bitnost ljudskih šol po lastni skušnji pozna. Nečemo s tim rêči, da bi svetoven šolsk svetovavec ne bil prikladen, še manj pa, da bi s to opazko se podstopili visokemu ministerstvu svetovati, kaj storiti ima, temoč mi očitamo le želje, kakor smo jih čuli, prepustivši visoki vladi storiti to, kar po svoji modrosti za nar boljše spozna. Kakor čujemo, hoče visoko ministerstvo svetovavca postaviti, kateri slovenski zna; Bog daj! da bi se izvolil mož, kateri je prijatelj šol, sam praktičen učitelj, in ljubitelj keršanske izobrazbenosti. Pri tej priložnosti javno izgovorimo hvalo dosedajnemu šolskemu svetovavcu g. Hermanu, kateri je bil vés vnet za napredek ljudske omike in za bolji uspeh narodnih šol, in kateri je tudi na potrebo slovenskih šol se skerbno oziral in pravičen bil proti slovenskemu jeziku. Bog mu plati njegov blagi trud, naše spoštovanje ga spremlja zmiraj v dalečino!

Od Drave. ☉ Te dni je predstojnik mariborškega mesta poslal odgovor na vprašanje visoke vlade zavoljo škofovske rezidencije. Ponuja mesto 31.200 fl. goldinarjev srebra in od strani slovenskega duhovništva sekovske škofije pride prinesek z 10.000 fl. sreb. Podpi-